herpy

WĘŻE

Lampropeltis kalifornijski

Lampropeltis californiae

Lampropeltis californiae to gładki, lśniący wąż królewski z zachodniej części Ameryki Północnej, czarny lub ciemnobrązowy z białymi do jasnożółtych poprzecznymi pasami albo z pojedynczym białym pasem wzdłuż grzbietu. Osiąga 75-120 cm, zjada gryzonie i inne węże, jest odporny i dobrze znosi branie na ręce. Żyje ponad 20 lat i trzyma się go w terrarium o układzie poziomym z miejscem do wygrzewania i umiarkowaną wilgotnością powietrza.

Rodzina: Colubridae Nazwa angielska: California Kingsnake Dawna nazwa: *Lampropeltis getula californiae*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**75-120 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-25 lat**
Aktywność	**Za dnia, o zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Półpustynia i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**21-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**29-32 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**40-60%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**5-15 jaj**
Inkubacja	**60-70 dni** przy 26-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Lampropeltis californiae to średniej wielkości, silnie umięśniony wąż o całkowicie gładkich, błyszczących łuskach. Na większości obszaru występowania kolor podstawowy jest czarny lub ciemnobrązowy, z 21-44 szerokimi poprzecznymi pasami w kolorze białym lub jasnożółtym, które zwykle rozszerzają się ku bokom ciała. Wzdłuż wybrzeża Pacyfiku od Los Angeles do San Diego spotyka się osobniki o ciemnym tle z pojedynczym cienkim, białym pasem od karku do ogona. W stanach Sonora i Sinaloa w Meksyku niektóre osobniki z wiekiem stają się niemal całkowicie czarne, bez widocznego wzoru.

Dorosłe osobniki mają zwykle 75-120 cm i osiągają maksymalnie około 200 cm. Świeżo wyklute młode mierzą około 20-33 cm. Gatunek przypomina bliskich krewnych z rodzaju *Lampropeltis*, a najlepszą cechą rozpoznawczą jest wzór. Przez długi czas uważano go za podgatunek *Lampropeltis getula*, ale od 2009 roku jest odrębnym gatunkiem. Nazwa gatunkowa odnosi się do miejsca typowego w Kalifornii.

Gatunek należy do najczęściej hodowanych węży i od pokoleń jest rozmnażany w niewoli. Istnieje wiele odmian barwnych i wzorów (morf), np. albino, banana i lavender. Ten poradnik dotyczy samego gatunku, a nie genetyki.

Zwierzę jest odporne i ciekawskie, i zazwyczaj przyzwyczaja się do brania na ręce. Świeżo kupione i młode osobniki mogą przy podnoszeniu wibrować ogonem, uderzać w stronę dłoni oraz wydzielać cuchnącą wydzielinę i odchody. To naturalna obrona, która słabnie, gdy zwierzę przyzwyczaja się do kontaktu. Gatunek zjada inne węże, także jadowite, co wpływa na sposób utrzymania: zwierzęta trzeba trzymać osobno.

Występowanie i środowisko

Lampropeltis californiae żyje w zachodnich Stanach Zjednoczonych i północno-zachodnim Meksyku, na zachód od kontynentalnego działu wodnego. Na północy dociera do południowego Oregonu, a stąd zasięg obejmuje większą część Kalifornii, zachodnią i południową Nevadę, południowe Utah i Arizonę aż po skrajnie południowo-zachodnie Kolorado. W Meksyku występuje w stanach Kalifornia Dolna, Kalifornia Dolna Południowa i Sonora. Miejsce typowe ograniczono do Fresno w Kalifornii.

Przynależność populacji z Sonory jest niepewna: przypominają one blisko spokrewnione węże królewskie i częściowo się z nimi krzyżują, a do gatunku zalicza się je na podstawie geografii. Gatunek został zawleczony na Gran Canarię, gdzie utworzył dużą, dziką populację.

> **Naturalny zasięg:** Stany Zjednoczone i Meksyk.

ŚRODOWISKO

L. californiae ma jeden z najszerszych zasięgów wśród węży królewskich i występuje w większości siedlisk na zachód od działu wodnego, od poziomu morza do około 2100 m: w lasach i zaroślach, na terenach trawiastych, na pustyniach i półpustyniach, w terenie skalistym, na mokradłach, terenach uprawnych i na przedmieściach. Przebywa na ziemi, pod roślinnością i w norach gryzoni, ale dobrze się też wspina i pływa.

Jest aktywny zarówno w dzień, jak i w nocy, zależnie od pory roku i temperatury, i reguluje temperaturę ciała, przemieszczając się między słońcem a cieniem. Zimą zapada w spoczynek zimowy w kryjówkach pod kamieniami i roślinnością, gdzie ani nie je, ani nie wydala, ale od czasu do czasu wychodzi, żeby się napić. Pokarm stanowi niemal wszystko, co zdoła obezwładnić i połknąć: węże, także grzechotniki, których jad toleruje, gryzonie, jaszczurki, ptaki, jaja gadów i płazy.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły osobnik potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość). Większe jest lepsze, bo gatunek jest aktywny i eksploruje całe terrarium. Młode mogą przez jakiś czas mieszkać w mniejszym terrarium, ale szybko rosną i trzeba je przenieść, gdy nie mogą się wyprostować i swobodnie poruszać wzdłuż ścianek. Terrarium musi mieć co najmniej 45 cm wysokości, żeby lampy i ogrzewanie dało się bezpiecznie umieścić.

Pokrywa musi się zamykać na zamek. Wąż znajdzie każdy słaby punkt i ucieknie, dlatego bezpiecznym wyborem jest terrarium otwierane od przodu z zamkiem albo pokrywa z zaciskami. Nie używaj taśmy klejącej.

Podłożem powinna być ziemia, która przypomina naturalne siedlisko i utrzymuje umiarkowaną wilgotność. Dobrze sprawdza się mieszanka 40 % czystej ziemi ogrodowej, 40 % włókna kokosowego lub gotowej ziemi terrarystycznej i 20 % piasku do piaskownic w warstwie około 10 cm, a warstwa suchych liści na wierzchu daje kryjówki i zatrzymuje wilgoć. Można użyć zrębków osikowych, ale rozkładają się w wilgoci. Unikaj żwirku dla kotów, podłoża traktowanego chemicznie, sosny i cedru. W razie potrzeby karm w osobnym pojemniku, żeby zwierzę nie połykało podłoża.

Urządź terrarium z co najmniej dwiema kryjówkami, jedną w ciepłym, a drugą w chłodnym końcu, na tyle małymi, żeby zwinięty wąż leżał w nich ciasno. Gałęzie, kora korkowa i kamienie zapewniają ruch i możliwości wspinaczki. Im więcej kryjówek, tym śmielej zwierzę pokazuje się na otwartej przestrzeni. Usuwaj odchody codziennie, a podłoże wymieniaj całkowicie co 3-4 miesiące.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Zwierzę reguluje temperaturę, przemieszczając się między ciepłymi a chłodnymi miejscami, więc w terrarium musi być wyraźny gradient. Powierzchnia pod lampą grzewczą powinna mieć 29-32 °C, mierzone termometrem na podczerwień, a chłodny koniec 21-26 °C. Użyj dwóch lamp halogenowych obok siebie, żeby całe zwinięte zwierzę nagrzewało się równomiernie, a pod lampami połóż jasny, płaski kamień lub kawałek drewna jako miejsce do wygrzewania. Pod źródłem ciepła lub obok niego umieść czarną kryjówkę jako ciepłą kryjówkę.

Na noc wyłącz ogrzewanie. Temperatura podąża wtedy za temperaturą pomieszczenia i nie powinna spadać poniżej 18 °C. Temperatura nocna nie jest udokumentowana dla tego gatunku; 18-22 °C odpowiada jego klimatowi.

Nigdy nie używaj grzejących kamieni. Ciepło jest zbyt skoncentrowane i powoduje oparzenia. Maty i kable grzewcze można stosować jako uzupełnienie, ale wyłącznie z termostatem. Ustaw terrarium z dala od okien, gdzie słońce może je przegrzać.

Jeśli zwierzę słabo je albo cały dzień leży w miejscu do wygrzewania, temperatura jest prawdopodobnie nieprawidłowa. Wąż, który przez długi czas leży w miejscu do wygrzewania, potrzebuje więcej ciepła. Taki, który nigdy z niego nie korzysta, potrzebuje mniej.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 40-60 %, mierzona cyfrowym higrometrem pośrodku terrarium. Jest wyższa w chłodnym końcu i w nocy, a niższa w ciepłym końcu, i to normalne. Utrzymujące się wartości poza tym zakresem prowadzą do choroby zwierzęcia. Wilgotność podnosi się spryskiwaczem, wilgotnym mchem torfowcem w kryjówce w chłodnym końcu oraz warstwą liści na podłożu. Gdy zwierzę ma przechodzić linienie, wstaw wilgotną kryjówkę.

Zawsze zapewnij dużą miskę ze świeżą wodą. Musi być na tyle duża, żeby zwierzę mogło się w niej położyć, ale nie tak pełna, żeby woda się przelewała i moczyła terrarium. Jeśli powietrze w terrarium robi się wilgotne i duszne, miskę trzeba usunąć i podawać tylko przez kilka dni w tygodniu. Co tydzień szoruj miskę środkiem dezynfekującym przeznaczonym dla zwierząt.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek należy do strefy Fergusona 2: w naturze od czasu do czasu się wygrzewa i dostaje trochę światła słonecznego. Może obyć się bez UVB, ale UVB jest zalecane dla jak najlepszego dobrostanu. Użyj świetlówki T5 HO 5-6 % UVB, która obejmuje około połowy długości terrarium i znajduje się nad ciepłą stroną. Celem jest indeks UV 2-3 w miejscu do wygrzewania. Przy siatce odległość między świetlówką a zwierzęciem w miejscu do wygrzewania wynosi 25-30 cm, bez siatki 35-45 cm, i należy to sprawdzić miernikiem UV. Świetlówki wymienia się co 12 miesięcy.

Uzupełnij oświetlenie mocną żarówką LED 6500 K, która obejmuje większą część długości terrarium, co sprzyja żywemu zachowaniu w ciągu dnia. Światło pali się około 12 godzin, a długość dnia dostosowuje się do pory roku. W nocy nie może być światła.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

L. californiae jest mięsożerny i musi dostawać całe ofiary. Najważniejszym źródłem pokarmu w niewoli są myszy, a gdy zwierzę rośnie, stosuje się młode szczury. Ważne jest urozmaicenie: można podawać przepiórki, jaja przepiórcze, kurczęta, chomiki, myszoskoczki i małe węże, a zróżnicowana dieta sprawia, że zwierzę jest zdrowsze i mniej wybredne. Karm rozmrożonymi ofiarami. To bezpieczniejsze dla węża, bo żywe gryzonie mogą go pogryźć i zranić. Używaj miękkiej pęsety do karmienia.

Grubość ofiary może wynosić najwyżej 1,5 raza tyle, co najszersze miejsce ciała węża, czyli około 10 % jego masy. Po posiłku powinno być widać wyraźne, ale niewielkie zgrubienie.

Częstotliwość karmienia: - Świeżo wyklute: co 5-7 dni. - Młode: co 7-10 dni. - Dorosłe: co 10-14 dni.

Jeśli zwierzę robi się zbyt tłuste, karm rzadziej albo podawaj mniejsze ofiary. Nie bierz zwierzęcia na ręce, dopóki zgrubienie nie zniknie. Wąż poradzi sobie bez suplementów, ale lekkie oprószenie ofiary od czasu do czasu wapniem i multiwitaminą w równych proporcjach zapobiega niedoborom. Nie podawaj owoców ani warzyw: wąż nie potrafi trawić materiału roślinnego.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

L. californiae jest odporny i tolerancyjny, co jest jednym z powodów, dla których należy do najczęściej hodowanych węży. Daj nowemu zwierzęciu około 2 tygodni spokoju i zacznij brać je na ręce dopiero wtedy, gdy regularnie je. Zaczynaj od krótkich sesji trwających najwyżej 5 minut i nie odkładaj zwierzęcia, zanim się nie uspokoi. Bierz je na ręce co najmniej raz w tygodniu i najwyżej raz dziennie. Podnoś zwierzę od spodu, podpieraj ciało i pozwól mu wpełznąć na dłoń zamiast je chwytać.

Zdenerwowane zwierzę zwija się, syczy, wibruje ogonem, uderza oraz wydziela cuchnącą wydzielinę i odchody. To naturalna obrona. Ugryzienia są niegroźne, ale wąż może się przytrzymać. Nie bierz zwierzęcia na ręce, gdy przed linieniem oczy są niebieskawe i mleczne, ani zaraz po karmieniu. Myj ręce przed i po, bo gady mogą przenosić salmonellę.

Trzymaj zwierzęta osobno. Gatunek zjada inne węże, także osobniki własnego gatunku, a młode mogą zjadać się nawzajem. Trzymanie dwóch zwierząt razem nie daje im żadnej korzyści. Przy kojarzeniu samca wpuszcza się do samicy pod nadzorem, a potem zwierzęta znów się rozdziela.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce mają dłuższą, szerszą nasadę ogona, w której mieszczą się hemipenisy. Płeć najpewniej określa się sondą, której powinna używać wyłącznie doświadczona osoba. Wiek osiągania dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany; wielkość i kondycja znaczą więcej niż wiek, a zwierzęta muszą być w pełni dorosłe i w dobrej kondycji, zanim zostaną przeznaczone do rozrodu. Samice często składają zapłodnione jaja do wieku 12-13 lat.

GODY I KOPULACJA

Kojarzenie następuje po spoczynku zimowym. Zwierzęta zimują mniej więcej od października do marca, kiedy ani nie jedzą, ani nie wydalają, ale piją. Temperatura podczas spoczynku nie jest udokumentowana dla tego gatunku. Zwierzęta muszą być w dobrej kondycji przed schłodzeniem i nie karmi się ich w czasie spoczynku.

Kojarzenie zaczyna się, gdy samice przejdą pierwsze linienie po spoczynku, zwykle w marcu-kwietniu. Samce podążają za śladem zapachowym samicy, a samiec może w sezonie przestać jeść na kilka tygodni. Zawsze wpuszczaj samca do samicy, nie odwrotnie, i zostaw jej wylinkę w terrarium, żeby mógł ją wyczuć. Powtarzaj łączenie co drugi dzień, aż u samicy nastąpi owulacja. Samce walczą o samice, kładąc się jeden na drugim i gryząc, więc nie trzymaj dwóch samców razem. Karm tylko wtedy, gdy zwierzęta są rozdzielone.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja około sześciu tygodni po owulacji, najczęściej pod koniec czerwca, w lipcu i do sierpnia. Większość samic przechodzi linienie przed złożeniem jaj. Zniesienie liczy zwykle 5-15 jaj, średnio około 9, a zdarzają się zniesienia liczące ponad 20 jaj. Samica składa zazwyczaj jedno zniesienie w roku; dwa zniesienia w sezonie są możliwe, ale dają jej mało czasu na regenerację przed kolejnym spoczynkiem zimowym. Daj jej pojemnik do składania jaj z wilgotnym wermikulitem lub mchem torfowcem i po złożeniu jaj karm ją obficie, żeby mogła odbudować siły. Często leży przy jajach, dopóki nie dojdzie do siebie, ale się nimi nie opiekuje.

INKUBACJA

Ostrożnie wyjmij jaja i nie obracaj ich. Jeśli są ze sobą zlepione i świeżo złożone, można je delikatnie rozdzielić, w przeciwnym razie zostawia się je razem. Połóż je na wilgotnym wermikulicie w zamkniętym pojemniku z dwoma małymi otworami wentylacyjnymi w pokrywie i nie zakopuj ich. Wermikulit ma być wilgotny, ale nie tak mokry, żeby dało się z niego wycisnąć wodę. Na wewnętrznej stronie pokrywy powinno być widać trochę skroplonej pary. Temperatura inkubacji wynosi 26-29 °C i może się wahać od około 29 °C w dzień do 26 °C w nocy. Wyklucie następuje po 60-70 dniach. Młode pozostają w jaju dzień lub dwa, wchłaniając woreczek żółtkowy. Nie pomagaj przy wykluwaniu.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode mają 20-33 cm i pozostają w gnieździe około tygodnia, do pierwszego linienia. Umieść każde młode osobno w małym terrarium lub wentylowanym pojemniku z kryjówką, wodą i źródłem ciepła. Młode zjadają się nawzajem i nigdy nie wolno trzymać ich razem. Po pierwszym linieniu co tydzień oferuje się nowo narodzoną mysz, a rozmrożone ofiary

są najbezpieczniejsze. Zwierzętom, które nie chcą jeść, można pomóc, nadając myszy zapach jaszczurki. W miarę wzrostu stopniowo zwiększaj wielkość ofiary i częstotliwość karmienia. Jeśli odmawiają jedzenia, sprawdź temperatury i spróbuj ponownie po tygodniu.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika z błędów w urządzeniu terrarium. Typowe z nich to:

- Otyłość przy zbyt dużych lub zbyt częstych posiłkach.
- Problemy z linieniem przy zbyt suchym powietrzu: zapewnij wilgotną kryjówkę, gdy oczy robią się niebieskawe.
- Oparzenia od grzejących kamieni i nieosłoniętych żarówek grzewczych.
- Zaparcia lub niedrożność jelit przy zbyt niskiej temperaturze, zbyt małej ilości wody lub połknięciu podłoża.
- Roztocza i pasożyty wewnętrzne, zwłaszcza u osobników odłowionych z natury. Wybieraj zwierzęta z hodowli i poddawaj nowe zwierzęta kwarantannie.
- Infekcje dróg oddechowych przy zbyt zimnym lub wilgotnym powietrzu: zwierzę oddycha z otwartym pyskiem lub ma wydzielinę z nosa.
- Ugryzienia przez żywe ofiary. Podawaj rozmrożone ofiary.

Zdrowe zwierzę ma jasne oczy, pełne ciało i regularnie je. Waż zwierzę co tydzień, bo nagła utrata masy jest często pierwszym objawem choroby. Gady ukrywają chorobę, więc zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę nie je, traci na wadze, oddycha z otwartym pyskiem lub wydaje się ospałe.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.